

Environmentální výchova

- směřuje jednoznačně k **překonání primitivně egocentrických, sebestředných názorů a preferencí hodnot,**
- *podílí se na nové duchovní integraci člověka, jehož vřazuje do celku přírody a kultury,*
- usiluje o zastavení a zvrácení dosavadního způsobu poškozování přírody.

Nové **kulturní obsahové principy:** *hodnotová priorita přírody pro lidský život, závislost člověka na přírodě a požadavek ekologizace duchovní a materiální kultury.*

Jaká je situace ve školách?

- Jak učíme o světě přírody x a kultury?
- Co naši práci limituje?
- Co nám může pomoci ke zlepšení?

Východiska aneb nač reagujeme

- Vzdělávací systém přispívá k prohlubování dnešní globální ekologické krize.
- Kultura (civilizace) (vč. duchovní kultury, tj. i systému vzdělávání) není tak „*pravdivá, vznešená a člověka ochraňující*“ (Šmajs 2008).
- Kvalita (environmentální) výchovy nabývá značného významu pro budoucnost naší planety.

Vzdělávací systém přispívá k prohlubování dnešní globální ekologické krize

Vzdělání jako formativní faktor lidské **osobnosti** i utváření **kulturního systému**.

Vzdělávání:

- prezentuje kulturu nekriticky;
- příroda není **prioritou**; přednost má **člověk** s jeho přáními, touhami a cíli;
- příroda jako „*objekt, materiál, zdroj*“;
- **důsledky civilizace** marginalizovány nebo přehlíženy;
- nedostatečně tematizován protiklad (konflikt anebo vztah) **kultury a přírody** (Višňovský, 2009, s. 46).

Překonávání **manipulativního nahlížení** na přírodu i lidskou společnost, tzn., že:

- „**ovládání** přírody je člověku právoplatně předurčeno;
- neomezená "vláda nad přírodou" je dobrá;
- **neomezený** růst ekonomiky, bezohledná exploatace v zájmu krátkozrace pojatého prospěchu jsou přirozené;
- materiální pokrok je naším právem...“

Jsme velice mocní a máme tendenci obejít bezpečnostní mechanismy přírody“; „hodně toho spotřebujeme“, jsme nároční a hledáme „životní naplnění v hmotném hromadění, v konzumerismu“ (Kohák 1993, s. 105)

Proměna vzdělávacího kurikula v intencích EV

nové kulturní obsahové principy

- od **orientace abiotické a protipřírodní** přejít k orientaci **biotické a propřírodní** („*od vlády nad přírodou k životu ve shodě s přírodou*“); od **lidské nadřazenosti nad přírodou** k „**lidské vřazenosti do přírody**“ (ŠMAJS 1995, KELLER, 2000).
- od **převahy dílčích informací** a pasivního přijímání poznatků k rozvoji **evolučního a systémového myšlení** prostřednictvím znalostí a porozumění ekosystémům, včetně vlivů lidské činnosti na životní prostředí;
- od **axiologicky arogantního antropocentrismu a mechanistické interpretace** skutečnosti k výchově **ekologicky odpovědného občana**; odolávat hypertrofii civilizačních momentů v podobě diktátu módy, sugesce reklamy.

- ✓ vytváření **pozitivní perspektivy světa** a nekompromisní odmítání vulgarizovaných, jednostranných pohledů na realitu; emocionálně až sentimentálně laděných omezení a zákazů, spojených s katastrofickou vizí zániku lidské existence;
- ✓ **poznávání vlastního regionu**, upevňování vazeb na kulturní a duchovní tradice lokálního společenství (*oblast zvyšování vnitřní motivovanosti*);
- ✓ morální odpovědnost při odlišování koncepce a způsobu výkladu, které vedou k **zaujímání postojů pasivních, únikových, hědonistických** nebo odpovědných a aktivních;
- ✓ **obezřetnost**, nepodceňování přírodních zákonitostí;
- ✓ trvalá snaha po odpovědném a přiměřeném rozhodování i jednání.

Shrnutí aneb jak přispět k „síle učitelova přesvědčení, jeho živého příkladu a každodenního chování“.

Prezentace svět a jako celku (nic nežije izolovaně, život je vždy „vztahování k ostatním“ v procesu vzájemné závislosti).

- Uvědomění si hodnoty přirozeného systému „o sobě“; konfliktu přírody a kultury, vč. nezamlčování destruktivní role kultury vůči Zemi a cest řešení.
- Možnosti k přemýšlení o zásadních otázkách existence, o odcizení, odpovědnosti, o mezích využívání přírody.
- Dostatek prostoru k reflexi, k pojmenování jevů či dějů, které prožívají, podpora jejich vnitřní aktivity, stálého hledání a proměny – aby se žádoucí hodnoty staly součástí vnitřního světa učitelů.
- EV je „více o tom, jak se chovat a jak žít, než o faktografii“.

VÝBĚR LITERATURY

BINKA, B. 2008. *Environmentální etika*. Brno : MU, 2008. ISBN 978-80-210-4594-1.

HORKÁ, H. *Teorie a metodika ekologické výchovy*. Brno : Paido, 1996.

HORKÁ, H. 2005. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-210-3750-4.

HORKÁ, H. *Výchova pro 21. století. Globální výchova v podmínkách české školy*. 2. rozšířené a doplněné vydání. Brno : Paido, 2000.

KELLER, J.; GÁL, F.; FRÍČ, J. *Hodnoty pro budoucnost*. Praha : G plus G, 1996.

KOHÁK, E. *Zelená svatozář*. Praha : SLON, 1998, 2000.

KUČEROVÁ, S. 1996. *Člověk – hodnoty – výchova*. Prešov : Manacon, 1996. ISBN 80-85668-34-3.

LIBROVÁ, H. *Pestří a zelení*. Brno : Veronica a Hnutí Duha, 1994.

KRAJHANZL, J. Ekopsychologie a environmentální chování. In Dlouhá, J. (ed.) *Vědění a participace*. Praha : Karolinum, 2009, s. 132-142. ISBN 978-80-246-1656-8.

ŠMAJS, J. *Potřebujeme filosofii přežití? Úvahy o filosofii, kultuře, poznání, vzděláním řeči a popularizaci vědy*. Brno : Doplněk, 2008. ISBN 978-80-7239-221-6.

WINTER, D. D. N.; KOGER, S. M. *Psychologie environmentálních problémů*. Praha : Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-593-6

Přeji vám krásné vánoce
a na shledanou v novém
roce. HH

[Tato fotka](#) od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-SA](#)